

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-23.10- 05.01/Е4.00.1/Б/ОК4- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету

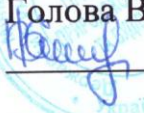
Гірничої справи,

природокористування та

будівництва

26 серпня 2025 р., протокол № 7

Голова Вченої ради

 Володимир КОТЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ГЕОГРАФІЯ»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»

спеціальності Е4 «Науки про Землю»

освітньо-професійна програма «Управління земельними і водними ресурсами»

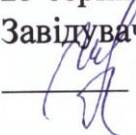
факультет гірничої справи, природокористування та будівництва

кафедра наук про Землю

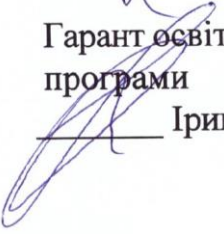
Схвалено на засіданні кафедри наук
про Землю

25 серпня 2025 р., протокол № 8

Завідувач кафедри

 Олена ГЕРАСИМЧУК

Гарант освітньо-професійної
програми

 Ірина ПАЦЕВА

Розробник: кандидат біологічних наук, доцент кафедри наук про Землю
Людмила ВАСІЛЬЄВА

Житомир

2025-2026 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-23.10- 05.01/Е4.00.1/Б/ОК4- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 2

Робоча програма навчальної дисципліни «Географія» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності Е4 «Науки про Землю» освітньо-професійна програма «Управління земельними і водними ресурсами» затверджена Вченою радою факультету гірничої справи, природокористування та будівництва від 26.08.2025р., протокол № 7.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-23.10- 05.01/Е4.00.1/Б/ОК4- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 3

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Кількість кредитів – 4	Галузь знань Е «Природничі науки»	обов'язкова	
Модулів – 2	Спеціальність Е4«Науки про Землю»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1	
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		1	
Тижневих годин для денної форми здобуття вищої освіти: аудиторних 4 самостійної роботи – 3,5	Освітній ступінь «бакалавр»	Лекції	
		32 год.	__ год.
		Практичні	
		32 год.	__ год.
		Лабораторні	
		__ год.	__ год.
		Самостійна робота	
		56 год.	__ год.
Вид контролю: екзамен			

Частка аудиторних занять і частка самостійної та індивідуальної роботи у загальному обсязі годин з навчальної дисципліни становить: для денної форми здобуття вищої освіти – 53 % аудиторних занять, 47 % самостійної та індивідуальної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-23.10- 05.01/Е4.00.1/Б/ОК4- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 4

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у студентів комплексного розуміння просторової природної різноманітності географічної оболонки Землі; надання знань про різноманітність природних умов і ресурсів зокрема в межах території України, сформувати у студентів навички та вміння для розв'язання спеціалізованих завдань та практичних проблем у професійній діяльності, прийняття самостійних рішень під час роботи в конкретних природних умовах.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- огляд основних сучасних положень стосовно походження, розвитку та будови Всесвіту;
- з'ясування положення та будови нашої Галактики і Сонячної системи;
- огляд основних характеристик планет і їх супутників;
- засвоєння знань про географічні особливості світу;
- ознайомлення з природою окремих фізико-географічних регіонів світу;
- вивчення різноманітності природних умов і ресурсів зокрема в межах території України.

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних **компетентностей**, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності Е4 «Науки про Землю» та освітньо-професійною програмою «Управління земельними і водними ресурсами»:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності предметної області наук про Землю або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та антропогенних об'єктів та процесів із використанням комплексу міждисциплінарних даних та за умовами недостатності інформації.

К02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

К03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

К04. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

К11. Прагнення до збереження природного навколишнього середовища.

К13. Знання та розуміння теоретичних основ наук про Землю як комплексну природну систему.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-23.10- 05.01/Е4.00.1/Б/ОК4- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 5

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних **програмних результатів** навчання за спеціальністю Е4 «Науки про Землю»:

ПР01. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області наук про Землю.

ПР06. Визначати основні характеристики, процеси, історію і склад Землі як планетарної системи та її геосфер.

ПР12. Знати і застосовувати теорії, парадигми, концепції та принципи у науках про Землю відповідно до спеціалізації.

ПР13. Уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення.

Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти зможуть отримати наступні Soft skills:

- *комунікативні навички*: письмове, вербальне й невербальне спілкування; уміння грамотно спілкуватися по e-mail; вести дискусію і відстоювати свою позицію; навички працювати в команді;

- *уміння виступати привселюдно*: навички, необхідні для виступів на публіці; навички проведення презентації;

- *керування часом*: уміння справлятися із завданнями вчасно;

- *гнучкість і адаптивність*: гнучкість, адаптивність і здатність змінюватися; уміння аналізувати ситуацію, орієнтування на вирішення проблеми;

- *лідерські якості*: уміння спокійно працювати в напруженому середовищі; уміння ухвалювати рішення; уміння ставити мету, планувати діяльність;

- *особисті якості*: креативне й критичне мислення; етичність, чесність, терпіння, повага до оточуючих.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-23.10- 05.01/Е4.00.1/Б/ОК4- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 6

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1. Вступ до географії. Основи планетології.

Тема 1. Вступ. Географія як система наук (K02, K11, K13, PR12)

Система географічних наук. Об'єкт дослідження сучасної географії. Основні методи фізико-географічних досліджень.

Тема 2. Будова та походження Всесвіту. Сонячна система. (ІК, K11, K13, PR06, PR12)

Предмет та об'єкти досліджень планетології. Всесвіт. Методи досліджень Всесвіту. Походження і будова Всесвіту. Галактики. Типи галактик і їхні характеристики. Молочний (Чумацький) Шлях, розташування у найближчому Всесвіті. Квасари та зорі. Класифікація зірок. Коричневі карлики і міжзоряна речовина. Сонячна система. Сонце: його місце, роль та значення. Сонячна активність та її прояви, вплив на атмосферу та біосферу Землі. Будова і еволюція планет.

Тема 3. Форма, розміри, будова та історія Землі. (ІК, K04, K11, K13, PR06, PR12)

Перші припущення про форму Землі, наукові докази форми Землі. Площа земного геоїда. Будова Землі. Рух Землі. Історія Землі. Розвиток Землі.

Тема 4. Географічна оболонка Землі та її складові (ІК, K02, K03, K04, K11, K13, PR01, PR06, PR12)

Географічна оболонка, закономірності та склад.

Літосфера і рельєф Землі. Вплив гірських порід на ґрунтовий покрив і географію ґрунтів. Клімат як чинник ґрунтоутворення та диференціації ґрунтового покриву. Аналіз географічних особливостей біологічного кругообігу речовини та гумусоутворення. Класифікація ґрунтів.

Атмосфера Землі. Загальна характеристика атмосфери. Склад атмосфери. Будова атмосфери. Значення атмосфери. Вплив людини на атмосферу. Клімат.

Гідросфера Землі. Роль води у природі. Колообіг води у природі. Рівняння водного балансу. Частини гідросфери. Поверхневі води. Підземні води.

Біосфера Землі. Структура біосфери. Жива речовина. Розподіл життя у біосфері. Жива речовина. Геохімічна робота живої речовини. Енергетичний баланс біосфери. Зміни енергетичного балансу біосфери, пов'язані з діяльністю людини. Кругообіг важливих хімічних елементів у біосфері. Стабільність біосфери. Ноосфера, управління біосферою.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-23.10- 05.01/Е4.00.1/Б/ОК4- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 7

Тема 5. Природні комплекси (ІК, К03, К11, ПР01)

Природні комплекси. Зональні, а зональні природні комплекси. Природні зони землі і їх характеристика. Зміни природних комплексів у результаті діяльності людини. Охорона і збереження.

Тема 6. Географія материків і океанів (ІК, К11, ПР01)

Світовий океан. Походження, геологічна будова та рельєф дна Світового океану. Клімат і води Світового океану. Органічний світ, донні відклади та корисні копалини Світового океану. Фізико-географічна характеристика океанів.

Загальні риси природи материків. Тектонічна, геологічна будова та рельєф материків. Клімат та внутрішні води материків. Загальна характеристика природних ресурсів материків.

МОДУЛЬ 2

Змістовий модуль 2. Фізична географія України

Тема 7. Географічне розміщення, рельєф та клімат України (ІК, К02, К03, ПР01, ПР13)

Державна територія України та її основні просторові характеристики. Державний кордон України. Загальні риси геологічної будови та рельєфу в межах території України. Кліматичні умови території України.

Тема 8. Водні ресурси (ІК, К03, К04, К11, ПР01, ПР06, ПР12)

Загальні відомості та основні поняття. Водні ресурси України. Використання водних ресурсів. Ресурси річкового стоку і підземних вод. Основні напрями водокористування. Забір свіжої води. Споживання води в промисловості. Використання води у сільському господарстві. Споживання води в комунальному господарстві. Стан водних ресурсів. Регулювання водних ресурсів. Охорона водних ресурсів.

Тема 9. Земельні ресурси (ІК, К03, К04, К11, ПР01, ПР06, ПР12)

Ґрунтовий покрив України. Значення земельних ресурсів у житті людини. Особливості земельних ресурсів як основного засобу виробництва у сільському господарстві. Таксономічні одиниці класифікації земельного фонду. Основні екологічні функції земель. Категорії земельних ресурсів України. Категорії земель України за основним цільовим призначенням. Землі сільськогосподарського призначення. Землі житлової та громадської забудови. Землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення. Землі оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення. Землі лісового

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-23.10- 05.01/Е4.00.1/Б/ОК4- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 8

та водного фонду.

Тема 10. Фізико-географічне районування території України (ІК, К02, К03, К11, ПР01, ПР13)

Ландшафти та фізико-географічне районування території України. Природні території України з охоронним статусом. Рослинний і тваринний світ.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-23.10-05.01/Е4.00.1/Б/ОК4-01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 9

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Змістові модулі і теми	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	лекції	практичні	самостійна робота	усього	лекції	практичні	самостійна робота
МОДУЛЬ 1								
Змістовий модуль 1. Вступ до географії. Основи планетології.								
Тема 1. Вступ. Географія як система наук.	6	2	2	2	-	-	-	-
Тема 2. Будова та походження Всесвіту. Сонячна система.	12	2	4	6	-	-	-	-
Тема 3. Форма, розміри, будова та історія Землі.	10	2	2	6	-	-	-	-
Тема 4. Географічна оболонка Землі та її складові.	10	2	2	6	-	-	-	-
Тема 5. Природні комплекси.	12	4	2	6	-	-	-	-
Тема 6. Географія материків і океанів.	13	4	3	6	-	-	-	-
Модульний контроль 1	1	-	1	-	-	-	-	-
Разом за змістовий модуль 3	64	16	16	32	-	-	-	-
МОДУЛЬ 2								
Змістовий модуль 2. Фізична географія України								
Тема 7. Географічне розміщення, рельєф та клімат України.	14	4	4	6	-	-	-	-
Тема 8. Водні ресурси.	14	4	4	6	-	-	-	-
Тема 9. Земельні ресурси.	14	4	4	6	-	-	-	-
Тема 10. Фізико-географічне районування території України.	13	4	3	6	-	-	-	-
Модульний контроль 2	1	-	1	-	-	-	-	-
Разом за змістовий модуль 3	56	16	16	24	-	-	-	-
ВСЬОГО	120	32	32	56	-	-	-	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-23.10- 05.01/Е4.00.1/Б/ОК4- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 10

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
МОДУЛЬ 1			
Змістовий модуль 1. Вступ до географії. Основи планетології.			
1.	Вступ до географії Методи фізико-географічних досліджень.	2	-
2.	Будова та походження Всесвіту. Сонячна система.	4	-
3.	Форма, розміри, будова та історія Землі.	2	-
4.	Географічна оболонка та її складові.	2	-
5.	Природні комплекси.	2	-
6.	Географія водної поверхні Землі.	2	-
7.	Географія суходільної поверхні Землі.	1	-
Модульний контроль		1	-
Змістовий модуль 2. Фізична географія України.			
8.	Географічне розміщення, рельєф та клімат України.	4	-
9.	Водні ресурси.	4	-
10.	Земельні ресурси.	4	-
11.	Фізико-географічне районування території України. Ландшафти.	3	-
Модульний контроль		1	-
РАЗОМ		32	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-23.10-05.01/Е4.00.1/Б/ОК4-01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 11

6. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Змістовий модуль 1. Вступ до географії. Основи планетології.			
1	Тема 1. Вступ. Географія як система наук. Підготувати коротке повідомлення «Роль географії у вирішенні глобальних проблем людства».	2	-
2	Тема 2. Будова та походження Всесвіту. Сонячна система. Поміркувати над питанням «Чому Сонячна система має саме таку будову?» Порівняння планет земної групи та планет-гігантів (можна у вигляді таблиці). Знайти та проаналізувати сучасні відкриття в астрономії.	6	-
3	Тема 3. Форма, розміри, будова та історія Землі. Підготувати міні-довідку / презентацію про один з етапів історії Землі (архей, протерозой, палеозой тощо).	6	-
4	Тема 4. Географічна оболонка та її складові. Підготуйте доповідь на питання «Які основні закони розвитку географічної оболонки? Наведіть приклади». Проілюструйте прикладами як впливає діяльність людини на географічну оболонку.	6	-
3	Тема 5. Природні комплекси. Короткі усні або письмові повідомлення. Дайте коротку (узагальнену) характеристику таким біомам суходолу (назва біому, географічне положення, особливості клімату, флори і фауни, екологічні проблеми).	6	-
4	Тема 6. Географія материків і океанів. Робота з картами материків та океанів. Підготувати міні-проект «Географічні рекорди материків». Проаналізувати відмінності між океанами за площею, глибиною, природними ресурсами тощо.	6	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-23.10-05.01/Е4.00.1/Б/ОК4-01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 12

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Змістовий модуль 2. Фізична географія України			
5	Тема 7. Географічне розміщення, рельєф та клімат України. Поміркувати на питаннями «Які чинники впливають на формування клімату України?», «Як змінився б клімат України, якби на її території не було Карпатських гір?» Створіть інфографіку або постер на тему: «Україна: географія в цифрах» (найвища точка, довжина кордонів, кліматичні рекорди тощо).	6	-
6	Тема 8. Водні ресурси. Які основні джерела прісної води на планеті? Які проблеми водних ресурсів є найбільш актуальними сьогодні?	6	-
7	Тема 9. Земельні ресурси. Підготуйте презентацію про методи оцінки родючості ґрунтів? Поміркуйте як антропогенна діяльність впливає на стан земельних ресурсів? Які заходи спрямовані на охорону та раціональне використання земельних ресурсів?	6	-
8	Тема 10. Фізико-географічне районування території України. Підготуйте міні-довідь / презентацію про один із фізико-географічних регіонів. З’ясуйте, до якого фізико-географічного району належить ваш населений пункт, і коротко його охарактеризуйте.	6	-
РАЗОМ		56	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-23.10- 05.01/Е4.00.1/Б/ОК4- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 13

7. Індивідуальні самостійні завдання

Робота з географічною номенклатурою (картою).

Вивчити фізико-географічну номенклатуру: материки, острови, півострови; основні форми рельєфу суші; моря, затоки, океанічні течії; річки; озера тощо.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-23.10- 05.01/Е4.00.1/Б/ОК4- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 14

8. Методи навчання

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються методи навчання, що сприяють досягненню відповідних програмних результатів.

Результат навчання	Методи навчання
ПРО1 Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області наук про Землю.	– Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (спостереження, демонстрація, ілюстрація) – Практичні методи (виконання різних видів вправ, практичних завдань, кейсів) – Дискусійний метод – Ситуаційний метод – Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, вирішення задач, написання есе, підготовка доповідей, написання наукових статей)
ПРО6 Визначати основні характеристики, процеси, історію і склад Землі як планетарної системи та її геосфер.	– Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (спостереження, демонстрація, ілюстрація) – Практичні методи (виконання різних видів вправ, практичних завдань, кейсів) – Дискусійний метод – Ситуаційний метод – Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, вирішення задач, написання есе, підготовка доповідей, написання наукових статей)
ПР12 Знати і застосовувати теорії, парадигми, концепції та принципи у науках про Землю відповідно до спеціалізації.	– Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (спостереження, демонстрація, ілюстрація) – Практичні методи (проведення дослідів, експериментів, виконання різних видів вправ, практичних завдань, кейсів) – Дискусійний метод – Метод активного навчання (проведення ділових ігор, мозковий штурм, командна робота) – Ситуаційний метод – Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, вирішення задач, проведення розрахунків, написання есе, підготовка доповідей, написання наукових статей)
ПР13. Уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та	– Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (спостереження, демонстрація, ілюстрація) – Практичні методи (виконання різних видів вправ,

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-23.10-05.01/Е4.00.1/Б/ОК4-01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 15

Результат навчання	Методи навчання
повідомлення.	практичних завдань, кейсів) – Дискусійний метод – Ситуаційний метод – Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, вирішення задач, написання есе, підготовка доповідей, написання наукових статей)

9. Методи контролю

Перевірка досягнення програмних результатів навчання здійснюється з використанням наступних методів.

Результат навчання	Методи контролю
ПРО1 Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області наук про Землю.	– Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання – Перевірка виконання домашніх завдань, практичних завдань, вправ, кейсів – Експрес-тестування – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання – Перевірка виконання завдань модульного контролю – Екзамен
ПРО6 Визначати основні характеристики, процеси, історію і склад Землі як планетарної системи та її геосфер.	– Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання – Перевірка виконання домашніх завдань, практичних завдань, вправ, кейсів – Експрес-тестування – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання – Перевірка виконання завдань модульного контролю – Екзамен
ПРО12 Знати і застосовувати теорії, парадигми, концепції та принципи у науках про Землю відповідно до спеціалізації.	– Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання – Перевірка виконання домашніх завдань, практичних завдань, вправ, кейсів – Експрес-тестування – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання – Перевірка виконання завдань модульного контролю – Екзамен
ПРО13. Уміти доносити результати діяльності до	– Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання – Перевірка виконання домашніх завдань, практичних

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-23.10- 05.01/Е4.00.1/Б/ОК4- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 16

Результат навчання	Методи контролю
професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення.	завдань, вправ, кейсів – Експрес-тестування – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання – Перевірка виконання завдань модульного контролю – Екзамен

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-23.10- 05.01/Е4.00.1/Б/ОК4- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 17

10. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Державному університеті «Житомирська політехніка» та розподілу балів, що наведений нижче.

Система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни включає: поточний, модульний та підсумковий контроль – для здобувачів денної форми здобуття вищої освіти.

Поточний контроль проводиться для оцінювання рівня засвоєння знань, формування умінь і навичок здобувачів вищої освіти впродовж вивчення ними матеріалу модуля (змістових модулів) навчальної дисципліни. Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять.

Модульний контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти за модуль (змістові модулі) навчальної дисципліни. Модульний контроль проводиться під час навчального заняття після завершення вивчення матеріалу модуля (змістових модулів) навчальної дисципліни. Модульний контроль здійснюється у формі письмової роботи, тестування.

Підсумковий контроль проводиться для підсумкового оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль здійснюється після завершення вивчення навчальної дисципліни. Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену. Процедура складання екзамену визначена у Положенні про організацію освітнього процесу у Державному університеті «Житомирська політехніка».

Розподіл балів з навчальної дисципліни

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр
Для здобувача денної форми здобуття вищої освіти	
Виконання завдань поточного контролю	60
Виконання завдань модульного або підсумкового контролю	40
Підсумкова семестрова оцінка	100

Розподіл балів за виконання завдань поточного контролю

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр	
	денна форма	заочна форма
Виконання завдань під час навчальних занять	56	-
Виконання та захист індивідуальних самостійних завдань	4	-
Виконання науково-дослідної роботи та інших видів робіт (додаткові – заохочувальні бали): 1. Участь у студентських предметних олімпіадах, Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт, грантах, науково-дослідних проектах. 2. Підготовка наукових статей, тез доповідей наукових конференцій.	20	-
Разом за виконання завдань поточного контролю	60	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-23.10-05.01/Е4.00.1/Б/ОК4-01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 18

Розподіл балів за виконання завдань під час навчальних занять

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр	
	денна форма	заочна форма
Відповіді (виступи) на заняттях	2	-
Участь у дискусії	2	-
Виконання тестових завдань	7	-
Виконання та захист практичних завдань, вправ, кейсів	45	-
Разом за виконання завдань під час навчальних занять	56	-

Розподіл балів за виконання завдань модульного контролю

Види робіт здобувача вищої освіти денної форми здобуття вищої освіти	Кількість балів за семестр
Виконання завдань модульного контролю 1	20
Виконання завдань модульного контролю 2	20
Разом за виконання завдань модульного контролю	40

Якщо здобувач вищої освіти денної форми здобуття вищої освіти виконав необхідні для досягнення результатів навчання з дисципліни завдання, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни та/або відповідними методичними рекомендаціями, склав модульний контроль і набрав у сумі 60 балів або більше, він може погодити дану оцінку в електронному кабінеті і вона стане семестровою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни.

Якщо здобувач денної форми здобуття вищої освіти під час вивчення навчальної дисципліни виконав необхідні для досягнення результатів навчання з дисципліни завдання, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни та/або відповідними методичними рекомендаціями, і набрав 60 балів або більше та бажає покращити свій результат успішності, він проходить процедуру підсумкового контролю у формі екзамену. Набрані бали за виконання завдань підсумкового контролю, а також бали за поточний контроль сумуються і формується семестрова оцінка з навчальної дисципліни. Бали, які здобувач вищої освіти набрав за виконання завдань модульного контролю, при цьому не враховуються під час розрахунку семестрової оцінки з навчальної дисципліни.

Здобувач вищої освіти допускається до процедури підсумкового контролю у формі екзамену, якщо виконав необхідні для досягнення результатів навчання з дисципліни завдання, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни та/або відповідними методичними рекомендаціями, і за поточний контроль у сумі набрав 36 балів або більше.

Якщо здобувач вищої освіти за результатами поточного контролю набрав 25–35 балів, він отримує право за власною заявою опанувати окремі теми (змістові модулі) навчальної дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-23.10- 05.01/Е4.00.1/Б/ОК4- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 19

планом освітньої програми. Вивчення окремих складових навчальної дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми, здійснюється у вільний від занять здобувача вищої освіти час.

Якщо здобувач вищої освіти за результатами поточного контролю набрав від 0 до 24 балів (включно), він вважається таким, що не виконав вимоги робочої програми навчальної дисципліни та має академічну заборгованість. Здобувач вищої освіти отримує право за власною заявою опанувати навчальну дисципліну у наступному семестрі понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми.

Процедура надання додаткових освітніх послуг здобувачу вищої освіти з метою вивчення навчального матеріалу дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми, визначена у Положенні про надання додаткових освітніх послуг здобувачам вищої освіти в Державному університеті «Житомирська політехніка».

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті в рамках окремих тем навчальної дисципліни, здійснюється викладачем за зверненням здобувача вищої освіти та представленням документів, які підтверджують результати навчання (сертифікати, свідоцтва, скріншоти тощо). Рішення про визнання та оцінка за відповідну частину освітнього компонента приймається викладачем за результатами співбесіди зі здобувачем вищої освіти.

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті в рамках цілого освітнього компонента, здійснюється за процедурою, яка визначена у Положенні про організацію освітнього процесу у Державному університеті «Житомирська політехніка».

Шкала оцінювання

Шкала ЄКТС	Національна шкала	100-бальна шкала
A	Відмінно	90-100
B	Добре	82-89
C		74-81
D	Задовільно	64-73
E		60-63
FX	Незадовільно	35-59
F		0-34

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-23.10- 05.01/Е4.00.1/Б/ОК4- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 20

11. Глосарій

№ з/п	Термін державною мовою	Відповідник англійською мовою
1	Географія	Geography
2	Всесвіт	Universe
3	Галактика	Galaxy
4	Чумацький Шлях	Milky Way
5	Сонячна система	Solar System
6	Планета	Planet
7	Земля	Earth
8	Географічна оболонка	Geographical envelope
9	Літосфера	Lithosphere
10	Атмосфера	Atmosphere
11	Гідросфера	Hydrosphere
12	Біосфера	Biosphere
13	Природний комплекс	Natural Complex
14	Ландшафт	Landscape
15	Фізична географія	Physical Geography
16	Водні ресурси	Water Resources
17	Земельні ресурси	Land Resources
18	Рельєф	Relief
19	Клімат	Climate
20	Природні ресурси	Natural Resources

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-23.10- 05.01/Е4.00.1/Б/ОК4- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 21

12. Рекомендована література

Основна література

1. Васільєва Л. А. Географія та туристична діяльність: навч. посібник. – Житомир : Державний університет «Житомирська політехніка», 2024. 200 с. Електронне видання. – URL: <https://library.ztu.edu.ua/ftextslocal/Vasilieva.pdf>
2. Васільєва Л.А., Шевчук Л.М., Билина Л.В., Герасимчук О.Л. Гідрографічні особливості, екологічний стан та стійкість водних об'єктів міста Житомир. Екологічні науки. 2025. Вип. 59. С. 55-61. – URL: <https://eztuir.ztu.edu.ua/handle/123456789/8899>
3. Вихованець Г. В. Фізична географія материків і океанів : навч.–метод. посіб. / Г. В. Вихованець, Л. В. Гижко, Л. В. Орган. – Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, Кафедра фізичної географії, природокористування і геоінформаційних технологій. – Одеса : ОНУ, 2021. – 208 с. – URL: <https://dspace.onu.edu.ua/items/1bb87406-9ade-4b9f-a0bf-9d1be2b84174>
4. Географія материків та океанів : навч. посіб. / уклад. О. Лаврик. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Житомир, 2021. – 231 с. – URL: https://eprints.zu.edu.ua/33202/1/2021_Lavryk_%D0%93%D0%9C%D0%9E_%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_2_%D0%B2%D0%B8%D0%B4.pdf
5. Порівняльна планетологія: підручник. / Л.С. Киселевич. – К.: Ніка-Центр, 2011.- 263с. – URL: https://www.researchgate.net/profile/L-Kyselevych/publication/390701550_comparative_planetology/links/67f9742dd1054b0207d29fc8/comparative-planetology.pdf
6. Шевчук Л.М., Васільєва Л.А., Билина Л.В., Герасимчук О.Л. Геосистема річки Тетерів: опис природних компонентів та антропогенного впливу. Слобожанський науковий вісник. Серія: Природничі науки. 2025. №1. С. 144-154. – URL: <https://eztuir.ztu.edu.ua/handle/123456789/8948>
7. Шевчук Л.М., Герасимчук О.Л., Васільєва Л.А. Аналіз географічних особливостей Житомирського Полісся, його природних ресурсів та потенціалу для розвитку туризму. Географія та туризм. Вип. 73., 2023. С. 16-25. – URL: <https://eztuir.ztu.edu.ua/handle/123456789/8946>

Допоміжна література

1. Відьмаченко А.П., Мороженко О.В. Порівняльна планетологія. Навчальний посібник // Київ: Національна академія наук України, Головна астрономічна обсерваторія. ТОВ ДІА. - 2013. – 552 с. URL: https://www.mao.kiev.ua/index.php/ua/pdf-opener?2013_Planetology_KB
2. Гайченко В.А., Гудков І. М. Загальне природокористування. Енциклопедія Сучасної України: електронна версія [веб-сайт]. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=15139

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-23.10- 05.01/Е4.00.1/Б/ОК4- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 22

3. Мельнійчук М. М., Білецький Ю. В., Стельмах В.Ю. Загальне землезнавство : методичний посібник для студентів денної та заочної форм навчання географічного факультету за спеціальностями 106 «Географія» ОП«Географія», 103 «Науки про Землю» ОП «Гідрологія» та 014 «Середня освіта» ОП «Географія. Економіка» / Волинський національний університет імені Лесі Українки, географічний факультет, кафедра фізичної географії. Луцьк, 2023. 232 с.: іл. – URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/28396>

4. Основи елементарної астрономії : навчальний посібник / В. А. Захожай, О. В. Захожай. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. – 232 с. URL: https://kzf.kpi.ua/wp-content/uploads/2023/02/%D0%90%D0%A1%D0%A2%D0%A0%D0%9E%D0%9D%D0%9E%D0%9C%D0%86%D0%AF_%D0%97%D0%B0%D1%85%D0%BE%D0%B6%D0%B0%D0%B9.pdf

5. Петрина Наталія. Географія України. Фізична географія України: Навчально-методичний посібник. К.: Редакційно-видавничий центр Збройних Сил України, 2023. 72 с. URL: https://geo.knu.ua/wp-content/uploads/2024/03/petryna-n_geoukr_fizgeoukr_2023.pdf

6. Фізична географія України. Конспект лекцій / уклад. І. М. Нетробчук. Луцьк : Вежа–Друк, 2021. 100 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/19821/1/Pruroda%20Ukrainu_Lekcii.pdf

13. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <https://worldmapper.org/>
2. <https://www.arcgis.com/index.html>
3. https://24timezones.com/map_uk.php#/map
4. <http://www.ua-maps.com/>
5. https://mapsplatform.google.com/maps-products/earth/capabilities/?utm_source=google_earth&utm_medium=site&utm_campaign=next-25&utm_content=legacy
6. windy.com
7. <https://igu.org.ua/>